

Policy Brief

Romų jaunimo skaitmeninės įtraukties stiprinimas pasitelkiant neformalųjį ugdymą

Parengė Amrita OBK Association (Vengrija) bendradarbiaudama su projekto partneriais

Projektas: DigiFast – Fast-Tracking Digital Inclusion

Projekto numeris: 2023-1-R001-KA220-YOU-000155720

Data: 2025 m. gegužės mėn.

Santrauka

Projektą DigiFast įgyvendino šios organizacijos: Asociatia Roma Entrepreneurship Development (Rumunija), Asociatia Roma Entrepreneurship Development (Serbija), VšĮ Inovacijų biuras (Lietuva) ir Amrita OBK Association (Vengrija). Projekto partneriai sėkmingai vykdė pilotinius neformalaus skaitmeninio raštingumo ugdymo mokymus, skirtus 16-30 metų romų jaunimui. Šiuose mokymuose dalyviams buvo sudarytos palankios mokymosi sąlygos, pasitelkiant interaktyvius užsiėmimus, komandinį mokymąsi, mentorystę ir skaitmeninio turinio kūrimo įgūdžių ugdymą. Be minėtų mokymų, projekto metu buvo parengtos vaizdo pamokos, pripažintos mikro-kompetencijos (YouthPass) bei lengvai suprantami mokymosi įrankių instrukciniai vaizdo įrašai, taip sukuriant tęstinį panaudojamą ir įtraukų skaitmeninio raštingumo ugdymo modelį.

Pagrindiniai projekto rezultatai ir poveikis: **Toliau pateikiamos kiekvienos šalies pagrindinės įžvalgos, apibendrinančios unikalius partnerių indėlius ir jų įgyvendintų DigiFast mokymų rezultatus.**

HU Vengrija – Amrita mokymai

Temos: vaizdinės medžiagos redagavimas mobiliuoju telefonu, Google Workspace, Canva, Microsoft Office, saugus elgesys internete

Metodai: vaizdo įrašų kūrimas gupėse, interaktyvūs pažintiniai vizitai, praktinės užduotys

Rezultatai: sustiprinti skaitmeniniai įgūdžiai, prisidedantys prie įsidarbinimo galimybių ir socialinės įtraukties; tarpusavio palaikymas stiprina dalyvių motyvaciją.

Iššūkiai: Temos buvo gana sudėtingos, o mokymasis intensyvus; rekomenduojama tęstinė mentorystė ir ilgesni mokymai.

RO Rumunija – mokymai Bukarašte ir Kluže.

Temos: skaitmeninis marketingas, video įrašų redagavimas, socialinių medijų kampanijos

Rezultatai: išaugęs pasitikėjimas savimi ir pasirengimas dirbti laisvai samdomu darbuotoju

Priemonės: Praktinės instrukcijos romų ir romų kalbomis

R Serbija – Mokymai Belgrade ir Niše

Temos: Vizualinis istorijos pasakojimas; turinys, pritaikytas mobiliems telefonams, prekinio ženklo kūrimo pagrindai

Metodai: tarpusavio mokymasis, darbas komandose, turinio planavimo modeliavimas

Poveikis: daugiau nei 90% dalyvių nurodė sustiprėjusią savivertę ir aiškesnį įgūdžių suvokimą

LT Lietuva – mokymai Jonavoje ir Kybartuose

Temos: skaitmeninė komunikacija, saugus elgesys internete, dirbtinio intelekto įrankių naudojimo pagrindai (ChatGPT, Gemini)

Inovacija švietime: programa pritaikyta jaunimui su specialiaisiais poreikiais, naudojant daug vizualinės medžiagos ir pasitelkiant vaidmenų žaidimus.

Rezultatai: praktinis dirbtinio intelekto panaudojimas rengiant el. laiškus, gyvenimo aprašymus (CV); didesnis pasitikėjimas naudojantis skaitmeniniais įrankiais

DigiFast projekto metu parengtos mokymosi priemonės

- 12 instrukcinių video įrašų apie TikTok, Canva, ChatGPT, Instagram ir kt.
- Vizualios gairės apie saugų elgesį internete, CV rengimą ir el. laiškų rašymą
- Priemonių rinkinys mokymų fasilitatoriams bendruomenėje
- YouthPass šablonai neformaliai įgytiems skaitmeniniams įgūdžiams pripažinti

Visi ištekliai laisvai pasiekiami projekto DigiFast svetainėje. Tai sudaro tvirtą pagrindą skatinti įtraukimą, romų bendruomenėse vykdomą jaunimo skaitmeninio mokymosi praktiką.

Identifikuoti pagrindiniai iššūkiai

Atsižvelgdami į pagrindinius iššūkius, parengėme politikos rekomendacijas, kurios padėtų kurti veiksmingesnes ir įtraukesnes skaitmeninio ugdymo strategijas.

Prieinamumo atotrūkis: Net iki 60% dalyvių neturėjo pastovaus interneto ryšio ar kompiuterinės įrangos.

Kalba ir raštingumo lygis: reikalinga romų kalba ir vaizdinė medžiaga, padedanti įveikti mokymosi sunkumus.

Pasitikėjimas ir įsitraukimas: Kultūriškai jautrus ir į bendruomenę orientuotas požiūris yra labai svarbus dalyvių įsitraukimui.

Amrita OBK Association (Vengrija):

“Ugdymas bendruomenėje yra esminis veiksnys. Romų jaunimo motyvacija auga, kai mokymasis yra neformalus, vizualus ir susietas su jų kasdiene aplinka bei vietos realijomis.”

VŠĮ Inovacijų biuras (Lietuva):

“Supažindinimas su dirbtinio intelekto įrankiais padeda sumažinti baimę ir leidžia drąsiau naudotis skaitmeninėmis technologijomis, net ir mažiau raštingiems dalyviams.”

“Dirbant su romų jaunimu nutolusiose vietovėse, labai svarbu naudoti neverbalinius metodus: vaizdus, video medžiagą ir žaidybinius elementus.”

Asociatia Roma Entrepreneurship Development (Rumunija):

“Romų jaunimas turi stiprų verslumo potencialą – suteikite jiems tinkamus įrankius, ir jie juos panaudos savo bendruomenėms stiprinti.”

Asociatia Roma Entrepreneurship Development (Serbija):

“Trumpi praktiniai užsiėmimai ir situacijų modeliavimas padeda jaunuoliams pajusti, kad jie geba atlikti užduotis. „YouthPass“ pažymėjimas dar labiau padeda pripažinti jų pasiekimus.”

Politikos rekomendacijos: Projekto DigiFast patirtis aiškiai parodė, kad įtraukus, neformalus skaitmeninio raštingumo ugdymas gali pasiekti socialinę atskirtį patiriančių romų jaunimą ir padėti jiems įgyti daugiau pasitikėjimo naudojantis skaitmeninėmis technologijomis. Remdamiesi šiomis išvalgomis, politikos formuotojams ir sprendimų priėmėjams siūlome šiuos veiksmus:

Integruoti neformalųjį skaitmeninio raštingumo ugdymą į nacionalines strategijas:

Nacionalinė švietimo politika turėtų įtraukti bendruomeniškumu grįstus, neformalaus skaitmeninio raštingumo ugdymo modelius, ypač tuos, kurie jau buvo išbandyti ir pasiteisino. Pavyzdžiui, intensyvūs mokymai Vengrijoje ir Rumunijoje atokesnėse vietovėse sukūrė praktinio mokymosi erdves, kuriose derinamas komandinis darbas, vaizdinės priemonės ir vietos kontekstas. Tokia aplinka padėjo įtraukti romų jaunimą, kuris dažnai lieka nuošalyje, kuomet siūlomos įprastos skaitmeninio raštingumo ugdymo programos.

Mažinti skaitmeninės prieigos atotrūkį:

Kad dalyvavimas būtų pilnavertis, būtina investuoti į patikimą interneto prieigą ir kompiuterinę įrangą romų bendruomenėse. Intensyvių mokymų metu iki 60 % dalyvių neturėjo nuolatinės prieigos, todėl negalėjo tęsti mokymosi po užsiėmimų. Svarbu ne tik užtikrinti prieigą, bet ir pateikti jaunimui artimą, jų kasdienybei suprantamą turinį – tuomet įsitraukimas ir mokymosi tęstinumas gerokai didėja.

Kurti romų mentorių tinklus

Ilgalaikiai sėkmei būtini sektini pavyzdžiai ir tarpusavio palaikymas. Keliose šalyse į mokymų veiklas buvo įtraukti romų kilmės skaitmeninių technologijų specialistai, kurie mentorėavo dalyviams tiek mokymų metu, tiek po jų. Jų palaikymas padėjo jaunimui išlaikyti motyvaciją ir įtvirtinti įgytus įgūdžius. Tokio mentorystės tinklo kūrimas gali reikšmingai padidinti romų jaunimo skaitmeninę įtrauktį.

Supažindinti su dirbtinio intelekto ir skaitmeniniais įrankiais

Daugeliui jaunuolių technologijos kelia baimę ir nepasitikėjimą. Lietuvoje jaunuoliai naudojo ChatGPT rengdami savo CV ir el. laiškus – tai parodė, kad susipažinimas su dirbtinio intelekto įrankiais padeda įgyti daugiau drąsos ir

pasitikėjimo net ir tiems, kurių raštingumas nėra aukštas. Įtraukus šiuos įrankius į skaitmeninio raštingumo ugdymą, jie tampa labiau suprantami ir reikšmingi, o ir įgūdžiai vystosi greičiau.

Skatinti realiais projektais grįstas trumpąsias praktikas

Mokymų metu Rumunija ir Serbija dalyviai vykdė realias praktines užduotis bei kūrė turinį, pritaikomą praktikoje. Skatinant tokias trumpąsias praktikas bendradarbiaujant su vietos verslais ar nevyriausybinėmis organizacijomis, jaunuoliai gali pritaikyti savo įgūdžius realiose situacijose, o tai padidina jų galimybes įsidarbinti.

Naudoti pripažįstamas mikro-kvalifikacijas

Dalyviai visose šalyse labai vertino *YouthPass* pažymėjimą kaip jų pastangų pripažinimą. Pripažįstamos mikro-kvalifikacijos padeda siekti tolesnio mokymosi ir įsidarbinimo galimybių, nes oficialiai įtvirtina neformaliai įgytus skaitmeninius gebėjimus.

Rengti daugiakalbį ir vizualinį turinį

Kalbos ir raštingumo barjerai vis dar išlieka. DigiFast projekto medžiagoje buvo vaizdo pamokų ir romų kalba parengtų gairių – jos pasirodė būtinos geresniam supratimui ir informacijos įsiminimui. Todėl ir toliau svarbu teikti pirmenybę vaizdiniam turiniui bei vertimams į tautinių mažumų kalbas.

Kurti bendruomeninius skaitmeninius centrus

Kad skaitmeninis mokymasis būtų tęstinis, būtina steigti vietos centrus, kuriuose jaunuoliai galėtų nemokamai naudotis internetu, turėti prieigą prie kompiuterinės įrangos ir dalyvauti tęstiniuose mokymuose. Tokie centrai galėtų veikti romų organizacijose arba vietos mokyklose. Vengrijos patirtis parodė, kad bendruomeniniai mokymosi centrai yra veiksmingas sprendimas.

Mokyti edukatorius įtraukaus skaitmeninio ugdymo metodų

Edukatoriams reikia mokymų, kurie padėtų taikyti metodus, atsižvelgiant į trauminę patirtis ir pritaikant juos įvairių poreikių turintiems jaunuoliams. Keliuose mokymuose buvo naudojami vizualinio pasakojimo metodai ir vaidmenų žaidimai, padėję įtraukti jaunimą, turintį neigiamos patirties formaliajame ugdyme. Edukatorių rengimas turėtų apimti tokias įtraukaus skaitmeninio ugdymo praktikas.

Įtraukti romų jaunimą į politikos kūrimą ir stebėseną

Romų jaunimas turi dalyvauti formuojant politiką, kuri daro įtaką jų gyvenimui. Įtraukus juos į skaitmeninės įtraukties strategijų kūrimą ir vertinimą, užtikrinama, kad programos būtų prasmingos, grindžiamos pagarba dalyviams ir veiksmingos.

DigiFast projektas parodė, kad kultūriškai jautrus, bendruomenėje vykstantis skaitmeninis ugdymas gali ženkliai sustiprinti romų jaunimo skaitmeninius įgūdžius, pasitikėjimą savimi ir įsitraukimą. Pasitelkus vizualinį, interaktyvų ir vietos realijoms pritaikytą mokymą kartu su tvirta mentoryste, buvo pašalintos priegigos kliūtys ir suteikta galimybė daugiau nei šimtui jaunuolių keturiose šalyse įgyti realius skaitmeninius įgūdžius.

Siekdami didesnės skaitmeninės lygybės, raginame politikos formuotojus ir švietimo atstovus diegti šiuos lanksčius, įrodymais grįstus metodus nacionaliniu ir Europos mastu, kad skaitmeninės transformacijos procese nebūtų palikta nuošalyje jokia bendruomenė – ypač romų jaunimas.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga.